

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського
Інститут педагогіки НАПН України, відділ навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури
Ізмаїльський державний гуманітарний університет Харбінський інженерний університет (Китай)
Кіонгінський національний педагогічний університет, м. Інчхон, Республіка Корея
Русенський університет імені Ангела Канчева, Болгарія
Шуменський університет імені Єпископа Костянтина Преславського, Болгарія
Кагульський державний університет імені Богдана Петричейку Хашдеу, Молдова
Тараклійський державний університет імені Григорія Цамблака, Молдова

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 205-річчю
Університету Ушинського

(6 червня 2022 року, м. Одеса)

зовнішнього та внутрішнього світу; майбутні вихователі виявляли художні здібності; розкривали свої потенційні таланти.

Список використаних джерел:

1. Івершинь А. Г. Психолого-педагогічний супровід художньо-творчого розвитку майбутніх вихователів у процесі професійного становлення. Theoretical and scientific foundations of pedagogy and education: collective monograph / Kazachiner O., Boychuk Y., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2022. P.69-101

2. Папушина В. А. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх учителів української мови і літератури. Дис. здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2021; Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, 2021.

3. Скорич Л. П. Суб'єктність в освітньому процесі. Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. С. 836-849.

4. Соціально-психологічні засади становлення суб'єкта економічної соціалізації: Монографія / за наук. ред. В. В. Москаленко. Київ, 2011. 369 с. Електронний ресурс: <http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/monogr.pdf>

5. Татенко В. О. Суб'єктно-вчинкова парадигма в сучасній психології. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії / заг. ред В. О. Татенка. К.: Либідь, 2006. С. 316-358

References:

1. Ivershyn, A. H. (2022). Psykholoho-pedahohichnyy suprovud khudozhn'o-tvorchoho rozvytku maybutnikh vykhovateliv u protsesi profesijnoho stanovlennya. Theoretical and scientific foundations of pedagogy and education: collective monograph / Kazachiner O., Boychuk Y., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2022. R.69-101

2. Papushyna, V. A. (2021). Teoretychni i metodychni zasady formuvannya estetychnoyi kul'tury maybutnikh uchyteliv ukraïns'koyi movy i literatury. Dys. zdobuttya naukovooho stupenya doktora pedahohichnykh nauk za spetsial'nisty 13.00.04 – teoriya i metodyka profesijnoyi osvity. – Ternopil's'kyu natsional'nyu pedahohichnyu universytet imeni Volodymyra Hnatyuka, Ternopil', 2021; Rivnens'kyu derzhavnnyu humanitarnnyu universytet, Rivne, 2021.

3. Skorych, L. P. (2003). Sub'yektnist v osvith'omu protsesi. Zbirnyk naukovykh prats' KPNU imeni Ivana Ohiyenka, Instytutu psykholohiyi im. H.S. Kostyuka NAPN Ukrainy. 2003. S. 836-849.

4. Sotsial'no-psykholohichni zasady stanovlennya sub'yekta ekonomichnoyi sotsializatsiyi: Monohrafiya / za nauk. red. V. V. Moskalenko. Kyiv, 2011. 369 s. Elektronnyy resurs: <http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/monogr.pdf>

5. Tatenko, V. O. (2006) Sub'yektno-vchynkova paradyhma v suchasniy psykholohiyi. Lyudyna. Sub'yekt. Vchynok: Filosofov'ko-psykholohichni studiyi / zah. red V. O. Tatenka. K.: Lybid', 2006. S. 316-358

ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО

Наталія Кирста, кандидат педагогічних наук, доцент
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (Україна)

Анотація. У статті досліджено особливості, види, принципи організації тренінгових форм навчання в структурі професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО. Виокремлено завдання, ефективні методи та прийоми формування професійної компетентності педагогів.

Ключові слова: освітній процес, професійна підготовка, тренінг, принципи організації, види тренінгів, методи, вправи.

USE OF TRAINING FORMS OF LEARNING IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE EDUCATORS

Nataliia Kyrsta, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ukraine)

Abstract. The article investigates the features, types, principles of organization of training forms of education in the structure of professional training of future educators of preschool institutions. The tasks, effective methods and techniques of forming the professional competence of teachers are highlighted.

Key words: educational process, professional training, training forms of education, principles of organization, types of trainings, methods, exercises.

Сучасний стан підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти диктує необхідність пошуку нових шляхів підвищення якості їхньої теоретичної підготовки, здатності до самостійної творчої діяльності, професійного саморозвитку. Неготовність здобувачів до використання набутих знань, невміння поєднувати різні види фахової підготовки, нечітке уявлення про майбутню професію виступають наріжними проблемами професійного становлення та потребують постійного вдосконалення.

Ефективними формами навчання, що максимально зорієнтовані на розвиток активної, творчої особистості педагога, виступають різні види тренінгів. Вони передбачають застосування активних форм навчання, зорієнтовані на міжособистісну взаємодію, груповий процес, вироблення конкретного досвіду та дозволяють моделювати елементи основних завдань професійної діяльності майбутніх фахівців.

Тренінгові форми навчання забезпечують здобувачам можливості створювати непередбачувані ситуації, на добровільній основі брати участь і самостійно визначати власний темп розвитку, активно застосовувати набуті теоретичні знання на практиці, досліджувати складні питання та проблеми, близькі до реальної професійної діяльності. Відповідно в процесі навчання важливо не тільки отримати знання про структуру, методи та прийоми тренінгу, а й сформувати практичні вміння їх проведення, психологічну готовність до здійснення таких форм роботи, навички комунікації, групової роботи, розвивати лідерські якості, навички управлінської діяльності. Означений підхід дозволяє студентам навчатися у зручних умовах та долучати нових учасників до освітнього процесу.

Важливі аспекти використання тренінгу у професійній підготовці майбутніх педагогів висвітлено у працях Г. Бевз, О. Безпалько, О. Главник, О. Керик, К. Конкович, І. Манохіної, О. Опанасенко, А. Ситнікова, В. Федорчука, О. Шевчук У дослідженнях С. Борисюк, Л. Петровської, М. Свистун, Т. Яценко окреслено можливості використання соціально-педагогічного тренінгу.

Поняття «тренінг» (з англійської «train») означає навчати, тренувати, готувати. У педагогічному словнику поняття «тренінг» визначено як: « форму інтерактивного навчання, метою якого є розвиток міжособистісної та фахової поведінки» [4, с. 285]. За дослідженнями В. Федорчука, тренінг є найбільш ефективною формою психолога – педагогічної підготовки фахівців різних спеціальностей та видів діяльності [6, с.10].

Тренінг включає в себе спілкування, процес самопізнання, певну форму опанування знаннями, є інструментом для створення бази знань, умінь та навичок, способів розширення досвіду [2, с. 45].

На рис. 1. представлено особливості тренінгу як форми діяльнісного навчання.

Рис. 1. Особливості тренінгу як форми діяльнісного навчання

Тренінг як форма професійної підготовки педагогів, включає низку організаційних блоків.

I блок – у процесі участі в означеному блоці майбутній педагог усвідомлює позитивні та негативні риси своєї особистості, «приймає» їх або ж удосконалює; визначає, які особистісні якості доцільно формувати для майбутньої продуктивної професійної діяльності. На цьому етапі доцільно застосовувати вправи, які акцентують на особливостях особистості учасників, їх переживаннях, поглядах, поведінці.

II блок – його суть полягає у тому, щоб майбутній фахівець виокремив для себе основні риси педагогічного спілкування з колегами, вихованцями, їхніми батьками. У його процесі індивід оволодіває основами вербальної та невербальної комунікації, засвоює певні «секрети» мінімізації конфліктних ситуацій. Доцільним вважаємо проведення різних видів ділових ігор, до змісту яких включено типові і нетипові педагогічні ситуації та пошук шляхів їх розв'язання.

III блок – спрямовує майбутнього спеціаліста на усвідомлення себе в системі певної педагогічної діяльності і формування власного позитивного ставлення до неї; стимулює розвиток творчих можливостей та здібностей педагога. Ефективними будуть завдання на створення власних ділових ігор, ситуацій, виконання вправ, які допомагатимуть визначити тип своєї особистості. Цікавою формою роботи є використання педагогічних ситуацій без слів, що стимулюють удосконалення креативності майбутніх фахівців [3, с. 264].

До загальних принципів організації та проведення тренінгів відносимо принцип безпосередньої присутності, принцип щирості та відкритості, принцип «Я», принцип активності [3, с. 263].

За результатами дослідження визначено види тренінгів, які рекомендовано вченими до використання в процесі фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Їх представлено на рис. 2.

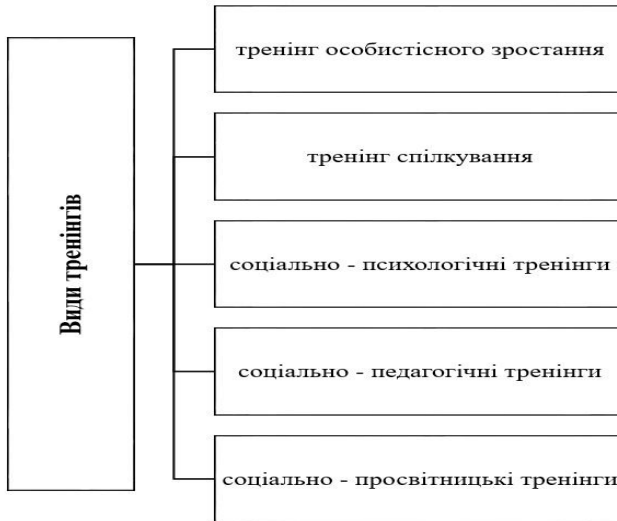

Рис. 2. Види тренінгів

Виділяємо об'єктивні (організаційні) та суб'єктивні (психологічні, мотиваційні) чинники, що впливають на ефективність певного виду тренінгів [1, с. 139].

Успішність проведення тренінгу, за дослідженнями В. Федорчука, також залежить від таких його складників: мотивації, досвіду, настанови на досягнення успіху, динаміки групи, ролі тренера, практики, досвіду, сприятливого середовища навчання [6, с. 39]. На успіх проведення тренінгу впливають і чіткість його структури, добір методів та прийомів, наявність достатньої кількості інформаційних матеріалів.

Констатуємо, що тренінг і традиційні форми навчання мають певні відмінності у своєму застосуванні та впливі на особистість. Наприклад, традиційна форма організації навчання здебільшого зорієнтована на правильну відповідь, передавання інформації та засвоєння знань про певні поняття; інтерактивна форма навчання, зокрема тренінг, спрямована на пошук, дослідження інформації стосовно певного об'єкта. В процесі використання тренінгу можна визначити, які можливості має людина, рівень її ерудованості, соціальної та емоційної компетентності, вміння знаходити вихід з проблемної ситуації, співпрацювати з «неприсемними» їй індивідами [7, с. 17].

Означимо, що тренінг як форма навчання, має певні переваги щодо основних форм навчання, а саме: активність групи впродовж усього заняття; взаємозв'язок поданого матеріалу та емоційного відгуку на нього; вміння групи діяти у злагоді, спільно мислити та вирішувати запропоновані завдання; зростання рівня мотивацій щодо освітньої діяльності [5, с. 135].

Завдання, які успішно можуть бути реалізовані в процесі проведення тренінгів зі здобувачами, представлено на рис. 3.

Рис. 3. Реалізація основних завдань у процесі проведення тренінгів

Результативність тренінгів залежить і від методів та прийомів їх проведення. В процесі добору методів рекомендуємо використовувати такі критерії: відповідність цілям тренінгу; відповідність рівню знань учасників; відповідність фаховій компетентності тренера; відповідність наповнюваності групи; дотримання часу проведення тренінгу [6, с.50]. Найбільш ефективними у використанні щодо професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти вважаємо ділові та рольові ігри, «мозковий штурм», «кейс – методи», психодраму, зокрема, «дзеркало», «дублювання», «порожній стілець», «обмін ролями», «самопрезентацію». Також було апробовано вправи, які доцільно застосовувати під час проведення тренінгів для професійного становлення майбутніх вихователів, як – от: вправа «Візитівка» (спрямована на ґрунтовне пізнання учасників, визначення їхніх життєвих позицій); вправа «Діагностика самооцінки» (визначення рівня самооцінки, напрямів роботи над собою); вправа «Мої можливості» (своєрідний вид релаксації, спрямований на усвідомлення здатностей конкретного здобувача, його особистісний розвиток, досягнення мрій; доцільно виконувати різні види медитацій, рухливі ігри, які позитивно впливають на атмосферу групи); вправа, спрямована на аналіз притч, які допомагають усвідомити важливість професії вихователя, її вплив на формування особистості дитини; вправа «Лист до себе» (визначення планів, настанови на майбутнє; моделювання особистості учасника через певний відтинок часу; визначення очікувань від тренінгу; виокремлення проблемних питань); вправа «Хто прийде на допомогу» (спрямована на усвідомлення підтримки, яку не помічаємо); вправа «Я – подарунок людства» (допомагає майбутнім педагогам зрозуміти свою унікальність та неповторність, визначити приховані таланти); вправа «Карта мого життя» (спрямована на визначення цілей, кар'єрного зростання, майбутніх планів та можливих способів їх досягнення); різні види розминок (допомагають розслабитися та зняти емоційну напругу у групі).

Перспективними є дослідження тренінгових форм навчання, розроблення тренінгів для конкретних освітніх компонент при підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти та їхньої готовності до інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Керик О. Використання тренінгових технологій у професійній підготовці фахівців соціальної сфери. Молодь і ринок. №2. 2015. С. 136 – 140.
2. Манохіна І. Тренінг як засіб формування готовності майбутнього соціального педагога до роботи з дітьми сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. 2012. Вип. 37(2). С. 16 – 22.
3. Опанасенко О. Визначення ролі тренінгових технологій в системі підготовки майбутніх соціальних педагогів. Київ, 2014 . 328 с.
4. Професійна освіта. Словник: навч. посібник / уклад. С. У. Гончаренко та ін. / за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.
5. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного пед. унів-ту ім. П. Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та інші]. Умань: П. П. Жовтий. 2011. Випуск 36. 301 с.
6. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання. [текст]: навчально методичний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 250 с.
7. Шевчук О. М. Організація і методика соціально – педагогічного тренінгу : Навчальний посібник. Умань: П. П. Жовтий, 2011. 133с.

Referenses:

1. Keryk, O. (2016). The use of training technologies in the professional training of social workers. Youth and the market, 2. 136 – 140.
2. Manokhina, I. (2012). Training as a means of forming the readiness of the future social educator to work with orphans and children deprived of parental care. Problems of modern pedagogical education. Pedagogy and psychology, 37 (2), 16 - 22
3. Opanasenko, O. (2014). Determining the role of training technologies in the system of training future social educators. Kyiv.
4. Professional education. (2000). Dictionary: textbook. manual / Conc. S. V. Goncharenko and others. / For rad. N. G. Nichkalo. Kyiv: Higher School,
5. Psychological and pedagogical problems of rural school. (2011). Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University. Univ. P. Ticini / [ed. count. : Pobirchenko N. S. (ed.) and others]. Uman: P. E. Yellow, 36.
6. Fedorchuk, V. M. (2014). Personal growth training. [text]: textbook educational manual. Kyiv: Center for Educational Literature, 250.
7. Shevchuk, O.M. (2011). Organization and methods of socio - pedagogical training: Textbook educational manual.

ДЕЯКІ ПЕДАГОГІЧНІ СЕНСИ НАУКОВО-ПРОФЕСІЙНОГО СУПРОВОДУ ПІДГОТОВКИ У ЗВО ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Надія Кічук, доктор педагогічних наук, професор, Ізмаїльський державний гуманітарний університет (Україна)

Анотація. порушено проблему педагогічно вмотивованого супроводу науково-освітньої підготовки майбутнього доктора філософії. Акцентовано на важливості підвищення культури професійної взаємодії, утвердженні демократичного лідерства, європеїстичних контекстах та культурації особистості здобувача.